

АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ЖАС ӘЙЕЛДЕР АРАСЫНДА ЖАТЫР МОЙНЫ ОНЫҒЫНЫҢ ҚАУІП ФАКТОРЛАРЫ МЕН ХАБАРДАРЛЫҒЫН БАҒАЛАУ

А.Р. САТАНОВА^{1,2}, *Д.Р. КАЙДАРОВА*^{1,2}, *Е.К. КУКУБАСОВ*¹, *Т.Т. САДЫКОВА*^{1,2},
Р.О. БОЛАТБЕКОВА^{2,3}, *О.О. БЕРТЛЕУОВ*¹, *Д.Б. КАЛДЫБЕКОВ*¹

¹«Қазақ онкология және радиология ғылыми-зерттеу институты» АҚ, Алматы, Қазақстан Республикасы;

²«Қазақ ұлттық медицина университеті» КЕАҚ, Алматы, Қазақстан Республикасы;

³Алматы қаласы қоғамдық денсаулық басқармасының «Алматы онкологиялық орталығы» ШЖҚ КМК, Алматы, Қазақстан Республикасы

АНДАТПА

Өзектілігі: Қазіргі уақытта әлемде, оның ішінде Қазақстанда әлеуметтік-демографиялық проблема болып табылатын репродуктивті жастағы әйелдер арасында жаңа жасөспірімдердің көбеюі байқалады. Жас әйелдер арасында жатыр мойны обырының аурушаңдығының артуы, жас жыныстық белсенді әйелдер арасында HPV инфекциясының жоғары таралуы, жас әйелдерде жатыр мойны обырын ерте анықтау бойынша скринингтік бағдарламалардың болмауы, ақпараттандыруды арттыру үшін шұғыл шаралар қабылдау қажеттілігі, жас әйелдер жатыр мойны обырының қауіп факторлары және алдын алу әдістері туралы және осы зерттеудің өзектілігін анықтады

Зерттеудің мақсаты – Алматы қаласындағы жас әйелдер арасында жатыр мойны обырының қауіп факторларын анықтау және хабардарлықты бағалау

Әдістері: Мақалада Алматы қаласындағы 18 бен 32 жас аралығындағы жас әйелдер арасында жүргізілген сауалнаманың аралық нәтижелерінің аналитикалық зерттеуі берілген. Қатысушылар алдағы сауалнама бойынша толық ақпарат алды. Сауалнама әлеуметтік-демографиялық деректер, жатыр мойны обырының алдын алу туралы хабардар болу және әйелдердің гинекологиялық тарихы туралы ақпарат жинады. Сауалнама барлығы 30 сұрақтан тұрды және толтыруға 10 минут уақыт берілді.

Нәтижелері: Алматы қаласындағы жас әйелдер арасында жатыр мойны обырының бастапқы және қайталама профилактикасы бойынша барлық жас топтарында хабардарлықтың төмендігі анықталды. Алматы қаласындағы жас әйелдер арасында жатыр мойны обырының қауіп факторларын бағалау кезінде жыныстық белсенділіктің ерте басталуы, темекі шегу және гормоналды контрацептивтерді қабылдау жиі кездеседі.

Қорытынды: Сауалнама қыздардың жатыр мойны обыры және жатыр мойны обырының даму қауіп факторлары туралы хабардарлығының төмендігі проблемасын көрсетті. Осы деректерге сүйене отырып, жастар арасында осы мәселелер бойынша тәрбие жұмысын жүргізу қажеттілігі туралы қорытынды жасауға болады.

Түйінді сөздер: жатыр мойны обыры, жас әйелдер, қауіп факторлары.

Кіріспе: Қазақстан Республикасында жыл сайын 1800-ге жуық жатыр мойны обырының жаңа жағдайы және осы аурудан 600-ге жуық өлім тіркеледі [1]. Соңғы жылдары жас әйелдер арасында жатыр мойны обырының жаңа жағдайлары санының екі есе артқаны байқалады.

Дүние жүзінде жатыр мойны обырынан болатын өлімінің шамамен 85%-ы дамымаған немесе дамушы елдерге тиесілі. Табысы төмен және орташа елдердегі өлім деңгейі бай елдермен салыстырғанда 18 есе жоғары [2].

Сонымен қатар, соңғы жылдары бала тууға қабілетті жастағы әйелдер арасында жатыр мойны обырының жаңа жағдайларының көбеюі байқалады. Жас әйелдердің жатыр мойны обырының даму факторларын білуі және жатыр мойны обырының алдын алу әдістері туралы хабардар болуы жатыр мойны обырын жоюда табысқа жетуге көмектеседі.

Жыныстық мінез-құлық. Жатыр мойны обыры дамуының негізгі қауіп факторы әйелдер мен ерлердің жыныстық мінез-құлқы болып табылады. Жатыр мойны обырының дамуы мен жезөкшелік арасындағы байланыс алғаш рет 1960 жылы әйелдер түрмелеріндегі әйелдер тексерілген кезде анықталды. Жатыр мойны обыры бұл әйелдерде жалпы халыққа қарағанда 4-6

есе жиі кездеседі; түрмедегі жезөкшелердің 9%-да in situ карциномасы анықталды. Содан кейін жатыр мойны обырының жыныстық серіктестер санымен, сондай-ақ жыныстық өмірдің ерте басталуымен байланысы дәлелденді [3].

Жыныстық белсенділік әйел денесін АПВ инфекциясына ұшыратуы мүмкін. Ешқашан жыныстық белсенді болмаған әйелдер жатыр мойны обырымен сирек ауырады, бірақ жыныстық өмірдің ерте басталуы жас әйелдің жатыр мойны эпителийінің инфекциялық агенттерге әсіресе осал болуына және нәтижесінде жалпақ жасушалы метаплазияға көбірек ұшырауына байланысты жатыр мойны обырының даму қауіпін арттырады [4].

Сонымен қатар, әйелде тек бір жыныстық серіктес болса да, АПВ анықталуы мүмкін.

Сондай-ақ, егер олардың ер серіктестерінде көптеген жыныстық серіктестер болса немесе жатыр мойны обырымен ауырған серіктестері болса, әйелдерде жатыр мойны обырының даму қауіпін жоғары болып көрінеді [5].

Жыныстық мінез-құлқы да маңызды қауіп факторы болып табылады. Жатыр мойны обыры дамуының «Еркек факторының» маңыздылығы көптеген зерттеулерде атап өтілді. Мысалы, Franceschi және Vaccarella серіктестері ұзақ сапарлармен байланысты болған әйелдердің

Жатыр мойны обырынан болатын жоғары өлім-жітімін атап өтті [6]. Висклеу және т.б. тек күйеулерімен жыныстық қатынасқа түскен әйелдер тобын зерттеп, жатыр мойны неоплазиясының қаупі күйеулердегі басқа жыныстық серіктестер санының артуымен арта түсетінін анықтады [7].

Темекі шегу. Темекі шегу қатерлі ісік ауруының қауіп факторы екені белгілі. 2012 жылға дейін жарияланған 11 зерттеудің нәтижелерін қамтитын Zeng және т.б. мета-анализіне сәйкес, пассивті темекі шегу жатыр мойны обырының даму қаупін айтарлықтай арттырады [8]. 2018 жылдың наурыз айынан бері 384 995 адам қатысқан 14 зерттеуді қамтитын В. су және т.б. жүйелі шолу және мета-талдау темекі шегудің РШМ қаупінің жоғарылауымен байланысын көрсетті [9].

Сондай-ақ, темекі шекпейтін әйелдермен салыстырғанда темекі шегушілерде жалпақ жасушалы жатыр мойны обырының даму қаупі жоғары болды. Жалпақ жасушалы жатыр мойны обырының даму қаупі күніне темекі шегу санымен артады, бірақ темекі шегу ұзақтығымен емес [10].

Бірнеше механизмдер маңызды рөл атқарады деп саналады қатерлі ісіктің дамуы. Біріншіден, тұрақты темекі шегу иммундық функцияны әлсіретуі мүмкін және осылайша АПВ жұқтыру қаупін арттырады, бұл жатыр мойны обырының маңызды себебі болып табылады [11]. Екіншіден, никотин ісіктердің дамуына ықпал ететіні дәлелденді [12].

Гормоналды контрацептивтер. Ауызша контрацептивтерді ұзақ уақыт қабылдау жатыр мойны обырының даму қаупін арттыруы мүмкін. Біріктірілген ауызша контрацептивтерді (БАК) қабылдау жатыр мойнындағы канцерогенезге ықпал етіп, осы процесті жеделдетуі мүмкін деп болжануда. Контрацептивтерді 5 жыл немесе одан да көп қабылдау жатыр мойны обырының даму қаупінің жоғарылауымен байланысты [13].

Gierisch және т.б. зерттеуі 5 жылдан аз уақыт ішінде БАК қабылдаған кезде жатыр мойны обырының даму қаупінің 10%-ға, 5-9 жыл ішінде БАК қабылдаған кезде тәуекелдің 60%-ға жоғарылауын және 10 немесе одан да көп жыл ішінде қабылдаған кезде тәуекелдің екі есе артуын көрсетті [14]. Алайда, әйелдер ауызша контрацептивтерді қабылдауды тоқтатқаннан кейін ршм қаупі уақыт өте келе төмендейтіні анықталды [15].

Жыныстық жолмен берілетін инфекциялар. *Chlamydia trachomatis*-жыныстық жолмен берілетін бактериялардың бір түрі. АПВ және хламидиоз инфекциясы бар әйелдерде жатыр мойны обырының даму қаупі жоғары. Хламидиоздан туындаған ұзаққа созылған қабыну АПВ инфекциясын жоюды қиындатады, әсіресе қайталанып хламидиоз инфекцияларында [16].

2 типті герпес симплексі вирусы (HSV-2) сонымен қатар РНМ жиілігінің қалыптыдан жоғары болуымен байланысты [17].

Зерттеудің мақсаты – ақпараттандыруды бағалау және жатыр мойны обырының қауіп факторларын анықтау, сондай-ақ сауалнама әдісімен Алматы қаласындағы жас әйелдердің репродуктивті денсаулығының жай-күйін бағалау.

Материалдар мен әдістері: Мақалада Алматы қаласының жас әйелдеріне сауалнама жүргізудің аралық нәтижелерін талдамалық зерттеу ұсынылған. Зерттеуге жыныстық қарым-қатынаста өмір сүретін

және сауалнаманы түсінуге және толтыруға қабілетті 18 бен 31 жас аралығындағы әйелдер кірді. Қыздар әр сұраққа дәрігермен бірге немесе өз бетінше жауап беруі керек еді.

Сауалнама үш кезеңде әзірленді: 1) сұрақтар әзірлеу; 2) сауалнама құру; 3) сауалнаманы қазақ және орыс тілдеріне аудару. Зерттеулер жүргізер алдында сарапшылар тобына екі кезеңдік бағалау барысында сауалнама мазмұнының дұрыстығын бағалау ұсынылды. Сауалнаманы Қазақ онкология және радиология ғылыми-зерттеу институтының («ҚазОжРФЗИ» АҚ) жергілікті-этикалық комиссиясы бекітті. Сауалнама ақпараттандырылған келісім нысанымен және зерттеудің мақсатын түсіндіретін, сондай-ақ респонденттердің қатысуының анонимділігі мен еріктілігін растайтын ілеспелі хатпен сүйемелденді.

1 кезең. Сауалнама жасамас бұрын жатыр мойны обырының және оның алдын алу мәселелеріне арналған зерттеулер бойынша әдебиеттерді іздеу жүргізілді. Әдебиеттерді мұқият қарап шыққаннан кейін келесі үш негізгі білім саласы таңдалды: 1) Жатыр мойны обырының қауіп факторлары; 2) бастапқы профилактика туралы білім; 3) қайталама профилактика туралы білім. Сондай-ақ демографиялық көрсеткіштер мен респонденттердің репродуктивті денсаулығы туралы мәліметтер енгізілді.

2 кезең. Қорытынды сауалнама 30 сұрақтан тұрды, олар: демографиялық көрсеткіштер (1 тармақ), өмір салты (4 тармақ), гинекологиялық мәртебе (12 тармақ), жатыр мойны обыры туралы жалпы білім (3 тармақ), жатыр мойны обырына байланысты қауіп факторлары туралы білім (3 тармақ), жатыр мойны обырының бастапқы профилактикасы туралы білім (5 жатыр мойны обырының қайталама профилактикасы туралы Білім (3 тармақ).

3 кезең. Сауалнамалар әртүрлі ұлттардың респонденттерін тарту мүмкіндігі үшін орыс және қазақ тілдеріне аударылды. Сауалнама 2021 жылдың тамыз-қараша айлары аралығында ҚазОжРФЗИ мен Алматы қаласының № 17 қалалық емханасында жүргізілді. Респонденттердің деректері кодталған және компьютерге енгізілген.

Нәтижелері: сауалнамаға барлығы 228 әйел қатысты. Орташа жасы 24,5 жасты құрады. Қатысушылардың әлеуметтік-демографиялық сипаттамалары 1-кестеде келтірілген.

1-кесте. Зерттеуге қатысушылардың әлеуметтік-демографиялық сипаттамасы (N=228)

Сұрақ	Жауап	Жиілігі	%
	18-23	66	28,9
Жасы	24-28	102	44,7
	29-31	60	26,3
Отбасы жағдайы	Тұрмыста	126	55,2
	Тұрмыс құрмаған	102	44,7
Балалардың болуы	Иә	103	45,1
	Жоқ	125	54,8

Бұл зерттеу әйелдердің гинекологиялық жағдайының маңызды тақырыбын қозғады. Сонымен, әйелдердің 28,5%-ы кіші жамбас мүшелерінің қабыну аурулары, 53,9% – ауыр етеккір циклі, 17,5% – тұрақты емес етеккір циклі болған ($p < 0.05$). Гинекологиялық тарихтың сипаттамалары 2-кестеде келтірілген.

2-Кесте. Зерттеуге қатысушылардың гинекологиялық анамнезі (n=228)

Сұрақ	Жауап	Саны	%
Етеккір циклінің сипаттамсы	Тұрақты емес	40	17,5
	тұрақты	188	82,4
	Ауыр күйде	123	53,9
	ауырмай	105	46,05
	иә	65	28,5
Кіші жамбас ауруларында қабынудың болуы	жоқ	163	71,4
	иә	46	20,1
Кіші жамбас ауруларында қабынудың болмауы	иә	46	20,1
	жоқ	182	79,8

Жатыр мойны обырының қауіп факторларын бағалау кезінде респонденттердің тек 24-респ (10,5%) темекі шегудің жаман әдеттері, 12 (5,2%) гормоналды препараттар қабылдағаны анықталды.

Қолжетімді профилактикалық қызметтер туралы білім. Қатысушылардың 44,2% (101) жатыр мойны обыры скринингінің ұлттық бағдарламасының бар екенін білді. 24-31 жас аралығындағы әйелдер арасында хабардарлық айтарлықтай жоғары болды.

АПВ вакцинация бағдарламасына келетін болсақ, қатысушылардың 40,7% (93) вакцинация туралы хабардар болды, бірақ әйелдердің тек 33,3% (76) АПВ вакцинасын алғысы келеді.

Жатыр мойны обырының скринингі үшін бару. Сондай-ақ сауалнамаға жас әйелдерге скринингтен өту тәжірибесі туралы сұрақтар енгізілді. Респонденттердің 35,9% (82) кем дегенде бір рет скринингтен өткенін айтты. Скринингке ешқашан қатыспағандардың арасында ұялу, тесттен қорқу және нәтижеден қорқу, сондай-ақ скрининг туралы ақпараттың болмауы сияқты кедергілер жиі айтылды.

Талқылау: Осы зерттеу жатыр мойны обырының алдын алу туралы шектеулі жалпы білімді көрсетті, сондай-ақ Алматы қаласындағы жас әйелдерде жатыр мойны обырының қауіп факторларының жиілігін бағалауға мүмкіндік берді. Жыныстық өмірдің ерте басталуы, темекі шегу және гормоналды контрацептивтерді қабылдау сияқты жатыр мойны обырының қауіп факторлары жиі айтылды. Мұндай жауаптар жарияланған мәліметтерге сәйкес келеді, оған сәйкес жыныстық мінез-құлық жатыр мойны обыры дамуының ең көп таралған қауіп факторы болып саналады [18].

Жатыр мойны обыры скринингінің ұлттық бағдарламасының болуына қарамастан, бұл зерттеу жатыр мойны обырының бастапқы және қайталама профилактикасы туралы өте төмен хабардарлықты және жатыр мойны обыры туралы шектеулі білімді анықтады. Бұл бағдарламаларды тиімді ілгерілетудің және жұртшылықты жатыр мойны обырының алдын алудағы скринингтің рөлі туралы, сондай-ақ елдегі жатыр мойны обырының проблемаларын жиі жариялау қажеттілігі туралы хабардар етудің жоқтығын көрсетуі мүмкін.

Жатыр мойны обыры бойынша елде қолжетімді профилактикалық қызметтер туралы хабардарлықты бағалау кезінде Еуропа елдерімен салыстырғанда төмен көрсеткіштер анықталды [19]. Бағдарлама туралы білетіндер скринингке кім шақырылатыны және қандай жиілікте болатыны туралы көптеген қате түсініктерге ие болды.

Сауалнама көрсеткендей, жас ең маңызды айнымалы болды, егде жастағы топтар (24-31 жас), яғни қазіргі уақытта скринингтік бағдарлама бағытталған адамдар жақсы хабардар болды.

Сондықтан, егер Ұлттық скринингтік бағдарламаны басқа жас топтарына кеңейту және ұсынылған төрт жылдық тексеру аралығын сақтау көзделсе, жұртшылыққа скринингтің артықшылықтары мен шамадан тыс емдеу және скринингке психологиялық алаңдаушылықтың жоғарылауы сияқты жиі скринингтің зияны туралы хабарлау қажет. Сондай-ақ, қауіп факторларының қалыптасу деңгейі бар әйелдерге жиі скринингті ұсынуға бейім медицина мамандарымен пікірталастар жүргізілуі керек.

Қорытынды: Бұл зерттеу жас әйелдердің жатыр мойны обыры туралы білімге және скринингтік шараларға қатысуға қатысты осал топтар екенін жақсырақ түсінуге мүмкіндік береді. Нәтижелері бойынша жас қыздардың Денсаулық мәселелерінде сауаттылықты арттыру және жатыр мойны обырының қауіп факторлары туралы білімді және скринингтік іс-шараларға қатысуды жақсартатын денсаулықты нығайту науқанын жүргізу қажеттілігі анықталды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сатанова А.Р., Кайдарова Д.Р., Кукубасов Е.К., Болатбекова Р.О., Берглеуов О.О., Калдыбеков Д.Б. // Роль вакцинации против ВПЧ в элиминации РШМ: Обзор литературы // Онкология и радиология Казахстана. – 2022. – №2. – С. 79-82 [Satanova A.R., Kajdarova D.R., Kukubasov E.K., Bolatbekova R.O., Bertleuov O.O., Kaldybekov D.B. // Rol' vakcinacii protiv VPCh v e'liminacii RShM: Obzor literatury // Onkologiya i radiologiya Kazaxstana. – 2022. – №2. – S. 79-82 (in Russ.)]. <http://doi.org/10.52532/2521-6414-2022-2-64-79-83>
2. International Agency for Research on Cancer, World Health Organization. World. Source: GLOBOCAN 2020. <https://gco.iarc.fr/today/data/factsheets/populations/900-world-fact-sheets.pdf>
3. Bedell S.L., Goldstein L.S., Goldstein A.R., Goldstein A.T. Cervical Cancer Screening: Past, Present, and Future // Sex. Med. Rev. – 2020. – Vol. 8(1). – P. 28-37. <https://doi.org/10.1016/j.sxmr.2019.09.005>
4. De Vito C., Angeloni C., De Feo E., Marzuillo C., Lattanzi A., Ricciardi W., Villari P., Boccia S. A large cross-sectional survey investigating the knowledge of cervical cancer risk aetiology and the predictors of the adherence to cervical cancer screening related to mass media campaign // Biomed. Res. Int. – 2014. – Vol. 2014. – Art. ID: 304602. <https://doi.org/10.1155/2014/304602>
5. Sun Z.C., Cui Y., Yang L., Han H. [Study on the prevalence of reproductive tract infections and influencing factors on women in rural areas of the Middle and Western regions in China (in Chinese).] // Zhonghua Liu Xing Bing Xue Za Zhi. – 2010. – Vol. 31(9). – P. 961-964. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21162855/>
6. Franceschi S., Vaccarella S. Beral's 1974 paper: A step towards universal prevention of cervical cancer // Cancer Epidemiol. – 2015. – Vol. 39(6). – P. 1152-1156. <https://doi.org/10.1016/j.canep.2015.10.019>
7. Musa J., Achenbach C.J., O'Dwyer L.C., Evans C.T., McHugh M., Hou L., Simon M.A., Murphy R.L., Jordan N. Effect of cervical cancer education and provider recommendation for screening-on-screening rates: A systematic review and meta-analysis // PLoS One. – 2017. – Vol. 12(9). – Art. ID: e0183924. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0183924>. Erratum in: PLoS One. – 2017. – Vol. 12(12). – Art. ID: e0190661. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0190661>
8. Lilliecreutz C., Karlsson H., Spetz Holm A.C. Participation in interventions and recommended follow-up for non-attendees in cervical cancer screening -taking the women's own preferred

test method into account – A Swedish randomised controlled trial // PLoS One. – 2020. – Vol. 15(7). – Art. ID: e0235202. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0235202>

9. Su B., Qin W., Xue F., Wei X., Guan Q., Jiang W., Wang S., Xu M., Yu S. The relation of passive smoking with cervical cancer: A systematic review and meta-analysis // Medicine (Baltimore). – 2018. – Vol. 97(46). – Art. ID: e13061. <https://doi.org/10.1097/MD.00000000000013061>

10. Saei Ghare Naz M., Kariman N., Ebadi A., Ozgoli G., Ghasemi V., Rashidi Fakari F. Educational Interventions for Cervical Cancer Screening Behavior of Women: A Systematic Review // Asian Pac. J. Cancer Prev. – 2018. – Vol. 19(4). – P. 875-884. <https://doi.org/10.22034/APJCP.2018.19.4.875>

11. Gonzalez D., Suarez E.L., Ortiz A.P. Cervical cancer screening and sexual risky behaviors among a population of Hispanic origin // Women's Health Issues. – 2015. – Vol. 25(3). – P. 254-261. <https://doi.org/10.1016/j.whi.2015.01.002>

12. European Commission. Ponti A., Antilla A., Ronco G., Senore C. Cancer screening in the European Union (2017). Report on the implementation of the Council Recommendations on cancer screening. https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/major_chronic_diseases/docs/2017_cancerscreening_2ndreportimplementation_en.pdf. 24.02.2023.

13. Song D., Li H., Li H.B., Dai J. Effect of human papillomavirus infection on the immune system and its role in the course of cervical cancer (Review) // Oncol. Lett. – 2015. – Vol. 10. – P. 600-606. <http://doi.org/10.3892/ol.2015.3295>

14. Gierisch J.M., Coeytaux R.R., Urrutia R.P., Havrilesky L.J., Moorman P.G., Lowery W.J., Dinan M., McBroom A.J., Hasselblad V., Sanders G.D., Myers E.R. Oral contraceptive use and risk of breast,

cervical, colorectal, and endometrial cancers: a systematic review // Cancer Epidemiol. Biomarkers Prev. – 2013. – Vol. 22(11). – P. 1931-1943. <https://doi.org/10.1158/1055-9965.EPI-13-0298>

15. Hill EK. Updates in Cervical Cancer Treatment // Clin. Obstet. Gynecol. – 2020. – Vol. 63(1). – P. 3-11. <https://doi.org/10.1097/GRF.0000000000000507>

16. Zhu H., Shen Z., Luo H., Zhang W., Zhu X. Chlamydia Trachomatis Infection-Associated Risk of Cervical Cancer: A Meta-Analysis // Medicine (Baltimore). – 2016. – Vol. 95(13). – P. e3077. <https://doi.org/10.1097/MD.0000000000003077>

17. Cao S., Gan Y., Dong X., Lu Z. Herpes simplex virus type 2 and the risk of cervical cancer: a meta-analysis of observational studies // Arch Gynecol. Obstet. – 2014. – Vol. 290(6). – P. 1059-1066. <https://doi.org/10.1007/s00404-014-3365-7>

18. Roura E., Travier N., Waterboer T., de Sanjosé S., Bosch F.X., Pawlita M., Pala V., Weiderpass E., Margall N., Dillner J., Gram I.T., Tjønneland A., Munk C., Palli D., Khaw K.T., Overvad K., Clavel-Chapelon F., Mesrine S., Fournier A., Fortner R.T., Ose J., Steffen A., Trichopoulou A., Lagiou P., Orfanos P., Masala G., Tumino R., Sacerdote C., Polidoro S., Mattiello A., Lund E., Peeters P.H., Bueno-de-Mesquita H.B., Quirós J.R., Sánchez M.J., Navarro C., Barricarte A., Larrañaga N., Ekström J., Lindquist D., Idahl A., Travis R.C., Merritt M.A., Gunter M.J., Rinaldi S., Tommasino M., Franceschi S., Riboli E., Castellsagué X. The influence of hormonal factors on the risk of developing cervical cancer and pre-cancer: Results from the EPIC Cohort // PLoS One. – 2016. – Vol. 11(1). – P. e0147029. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0147029>

19. Pimple S.A., Mishra G.A. Global strategies for cervical cancer prevention and screening // Minerva Ginecol. – 2019. – Vol. 71(4). – P. 313-320. <https://doi.org/10.23736/S0026-4784.19.04397-1>

АННОТАЦИЯ

ОЦЕНКА ИНФОРМИРОВАННОСТИ И ФАКТОРОВ РИСКА РШМ СРЕДИ МОЛОДЫХ ЖЕНЩИН г. АЛМАТЫ

A.P. Сатанова^{1,2}, Д.Р. Кайдарова^{1,2}, Е.К. Кукубасов¹, Т.Т. Садыкова^{1,2}, Р.О. Болатбекова^{2,3}, О.О. Бертлеуов¹, Д.Б. Калдыбеков¹

¹АО «Казахский научно-исследовательский институт онкологии и радиологии», Алматы, Республика Казахстан

²НАО «Казахский Национальный медицинский университет», Алматы, Республика Казахстан

³КГП на ПВХ «Алматинский онкологический центр» Управления Общественного здравоохранения города Алматы, Алматы, Республика Казахстан

Актуальность: В настоящее время в мире, в том числе в Казахстане, отмечается увеличение числа новых случаев рака шейки матки (РШМ) среди женщин репродуктивного возраста, что является социально-демографической проблемой. Рост заболеваемости РШМ среди молодых женщин, высокая распространенность вируса папилломы человека (ВПЧ) среди молодых сексуально активных женщин, отсутствие скрининговых программ по раннему выявлению РШМ у молодых женщин, необходимость принятия неотложных мер по повышению информированности молодых женщин о факторах риска РШМ и методах профилактики и определили актуальность настоящего исследования.

Цель исследования – оценить информированность и выявить факторы риска РШМ, также оценить состояние репродуктивного здоровья молодых женщин г. Алматы методом анкетирования.

Методы: В статье представлено аналитическое исследование промежуточных результатов опроса молодых женщин г. Алматы в возрасте от 18 до 32 лет. Участницы получили полную информацию по предстоящему анкетированию. Анкета включала вопросы о социально-демографических показателях, осведомленности о профилактике РШМ и гинекологическом анамнезе женщин. Всего анкета содержала 30 вопросов, на её заполнение требовалось 10 мин.

Результаты: Выявлена низкая информированность о первичной и вторичной профилактике РШМ во всех возрастных группах молодых женщин г. Алматы. При оценке факторов риска РШМ среди молодых женщин г. Алматы методом анкетирования наиболее часто упоминались раннее начало половой жизни, курение и прием гормональных контрацептивов.

Заключение: Анкетирование показало низкую информированность девушек о РШМ и факторах риска развития РШМ. На основании этих данных можно сделать выводы о необходимости просветительской работы среди молодежи по данным вопросам.

Ключевые слова: рак шейки матки (РШМ), молодые женщины, факторы риска.

ABSTRACT

ASSESSMENT OF AWARENESS AND RISK FACTORS FOR CERVICAL CANCER AMONG YOUNG WOMEN IN ALMATY

A.R. Satanova^{1,2}, D.R. Kaidarova^{1,2}, E.K. Kukubassov¹, T.T. Sadykova^{1,2}, R.O. Bolatbekova^{2,3}, O.O. Bertleuov¹, D.B. Kaldybekov¹

¹«Kazakh Institute of Oncology and Radiology» JSC, Almaty, the Republic of Kazakhstan;

²«Kazakh National Medical University» NCJSC, Almaty, the Republic of Kazakhstan;

³«Almaty oncological center» MSE on the REM of the Department of Public Health of Almaty, Almaty, the Republic of Kazakhstan

Relevance: Currently, in the world, including Kazakhstan, the increasing number of new cervical cancer cases among women of reproductive age is a socio-demographic problem. The increase in cervical cancer incidence among young women, the high prevalence of human papillomavirus (HPV) infection among young sexually active women, the lack of screening programs for the early detection of cervical cancer in young women,

the need to take urgent measures to increase awareness of young women about risk factors for cervical cancer and methods of prevention and determined the relevance of this study.

The study aimed to estimate the awareness, identify risk factors for cervical cancer, and assess the state of reproductive health of young women of Almaty by questioning.

Methods: The article presents an analytical study of the intermediate results of a survey of young women aged 18 to 32 years and living in Almaty. Participants received full information on the upcoming survey. The questionnaire collected information on socio-demographic data, awareness of cervical cancer prevention, and women's gynecological history. The questionnaire contained 30 questions in total and took 10 minutes to complete.

Results: Among young women in Almaty, low awareness of primary and secondary prevention of cervical cancer was revealed in all age groups. The most common risk factors for cervical cancer among young women in Almaty were an early onset of sexual activity, smoking, and hormonal contraceptive uptake.

Conclusion: The survey showed the problem of low awareness of girls about cervical cancer and the risk factors for developing cervical cancer. Based on these data, we can state the need for educational work on these issues among young people.

Keywords: cervical cancer, young women, risk factors.

Зерттеудің ашықтығы: Авторлар осы мақаланың мазмұнына толық жауап береді.

Мүдделер қақтығысы: Авторлар мүдделер қақтығысының жоқтығын мәлімдейді.

Қаржыландыру: Бұл зерттеу BR11065390 ФТБ (ҚР ДСМ МҚБ) шеңберінде қаржыландырылды.

Авторлардың үлесі: тұжырымдамаға қосқан үлесі – Қайдарова Д.Р.; ғылыми дизайн – Сатанова А.Р.; мәлімделген ғылыми зерттеулерді орындау – Кукубасов Е.К., Болатбекова Р.О., Бертлеуов О.О.; мәлімделген ғылыми зерттеулерді түсіндіру – Садықова Т.Т., Қалдыбеков Д.Б.; создание научной статьи – Сатанова А.Р.

Авторлар деректері:

Сатанова Алина Ринатқызы (корреспондирующий автор) – «ҚазОжРФЗИ» АҚ-ның хирург дәрігері, «С.Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ» КеАҚ онкология кафедрасының ассистенті, тел. +77013264533, e-mail: alima.satanova@mail.ru, ORCID ID: 0000-0001-7863-9291;

Қайдарова Диляра Радиковна – «ҚазОжРФЗИ» АҚ Басқарма Төрайымы, м.ғ.д., профессор, академик, «С.Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ» КеАҚ-ның онкология кафедрасының меңгерушісі, тел. +77017116593, e-mail: dilyara.kaidarova@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0969-5983;

Кукубасов Ерлан Каирлыевич – «ҚазОжРФЗИ» АҚ-ның онкогинекология орталығының басшысы, м.ғ.к., тел. +77012261532, e-mail: e.kukubassov@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2034-7776;

Бертлеуов Орынбасар Оразғалиевич – «ҚазОжРФЗИ» АҚ-ның хирург дәрігері, тел. +77016661712, e-mail: dr.bertleuov@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-6842-0269;

Болатбекова Райхан Олмесхановна – Алматы онкология орталығының онкогинекология бөлімшесінің меңгерушісі, Ph.D., «С.Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ» КеАҚ-ның онкология кафедрасының ассистенті, тел. +77012221293, e-mail: r.bolatbekova@gmail.ru, ORCID ID: 0000-0002-4576-5432;

Қалдыбеков Даурен Болатович – «ҚазОжРФЗИ» АҚ-ның хирург дәрігері, тел. +77021020588, e-mail: dauren_bolatuly@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-5373-7167;

Садықова Толкын Тажидиновна – «ҚазОжРФЗИ» АҚ-ның ақылы қызметтер бөлімінің басшысы, м.ғ.к., «С.Ж. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ» КеАҚ-ның онкология кафедрасының оқу ісінің меңгерушісі, тел. 87017123092, e-mail: sadykova.tolkyn@mail.ru, ORCID ID: 0000-0003-4430-6784

Хат-хабарларға арналған мекен-жай: А.Р. Сатанова, «ҚазОжРФЗИ» АҚ, Абай даңғылы 91, 050000, Алматы, Қазақстан.